

STORTINGET

Representantforslag 164 S

(2024–2025)

fra stortingsrepresentantene Hans Andreas Limi, Terje Halleland, Helge André Njåstad og Marius Arion Nilsen

Dokument 8:164 S (2024–2025)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Andreas Limi, Terje Halleland, Helge André Njåstad og Marius Arion Nilsen om økt fjernvarmesatsing for bedre energisikkerhet og frigjøring av kraft

Til Stortinget

Bakgrunn

Forslagsstillerne mener en av de enkleste, raskeste og mest kostnadseffektive energisatsingene Norge kan gjøre, er å frigjøre strøm ved smartere oppvarming av bygningsmassen. Noe av det Norge bruker mest strøm på, særlig midtvinters, er oppvarming. Dette er også en av de store effektslukerne på kalde vinterdager, noe som dikterer dimensjoneringen av nettet. Bruk av fjernvarme reduserer effektbehovet fra strøm, spesielt i de kritiske kaldeste timene, og muliggjør dermed reduserte nettinvesteringer fremover.

I landene rundt oss brukes hovedsakelig fjernvarme til oppvarming. I byer som Stockholm og København utgjør fjernvarmen 80 til 90 pst. av varmemarkedet. I Oslo utgjør fjernvarme kun 28 pst., og på landsbasis utgjør den kun 15 pst. av varmemarkedet. I Danmark utgjør fjernvarmen 66 pst. og i Sverige 58 pst.

Norges mål om en grønn omstilling gjøres best ved at en får på plass en balanse i energibruken mht. hva som er varmebehov, og hva som faktisk trenger elektrisk kraft for å fungere. Fjernvarme er godt egnet for oppvarming av bygg i sentrale strøk der bygningsmassen ligger tett, mens nærvarmesentraler også er godt egnet i dist-

rikter, med gode eksempler fra flere vinterdestinasjoner i Norge.

Fjernvarmestrukturen i Norge er godt etablert i både byer og tettsteder. Fjernvarmenettet består av sentraler med tilhørende egne rør med vannbåren varme i bakken som forsyner bygningsmasse med varme. Overskuddsvarme som brukes til oppvarming av vannbåren varme, kan komme fra ulike typer varmekilder. Eksempler er ved avfallsbrenning, utnyttelse av spillvarme fra industri og datasentre m.m. I dag utgjør varme fra avfallsforbrenningsanleggene 3 TWh i oppvarming. Resten kommer fra oppvarmet sjøvann, biobrensel, kloakk, industri og andre kilder. Det er et stort potensial for økt utnyttelse.

Resirkulering av varme har potensial til å være en viktigere del av sirkulærøkonomien, slik det er i andre land.

Flere ulike aktører anslår et stort behov for utbygging av strømmettet for å møte fremtidig etterspørsel. Dette tydeliggjør behovet for smartere bruk av elektrisitet. Oppvarming peker seg da ut som et område vi bør tenke mer alternativt. Forslagsstillerne mener at en tydeligere satsing på fjernvarme vil kunne avlaste strømmettet, og dermed også bidra til lavere elektrisitetsforbruk og redusere behovet for nettutbygging. Dette er noe som igjen kan begrense de forespeilede store økningene i nettleiekostnader for kundene.

I dag utgjør fjernvarmeproduksjonen i Norge 7,9 TWh. Bransjen er optimistisk og peker selv på flere muligheter for mer fjernvarme som kan avlaste kraftnettet med inntil 15 TWh. Bransjen peker også på flere barrierer som i dag hindrer videre utvikling av fjernvarme i Norge. Det er en rekke forhold som i dag er svært problematisk for bransjen, og dersom en ikke tar disse utfordringene på alvor, risikerer en å miste en sentral del av

varmemarkedet, med de konsekvensene og kostnadene det kan få for staten og strømkundene.

Avfallsforbrenningsavgiften

Avfallsforbrenningsavgiften rammer i dag anleggene hardt. Avgiften i Norge er omtrent dobbelt så høy som avgiften i Sverige, noe som medfører store kostnader for fjernvarmeaktørene og at det i for stor grad er regningssvarende å sende avfall over landegrensen. Det er vitterlig et paradoks at klimaavtrykket øker grunnet sending av avfall ut av landet som følge av høye CO₂-avgifter.

Avfallshåndtering lokalt bidrar til bedre sirkulærøkonomi, lavere utslipp og brensel til fjernvarme. Norge sender i dag 700 000 tonn avfall til Sverige for destruering og resirkulering. Dette er avfall som kunne vært benyttet til fjernvarme i Norge, men rammevilkårene er ikke gode nok. Det er dermed verken klimavennlig eller økonomisk lønnsomt å sende dette avfallet til Sverige. Forslagsstillerne mener det er en klar fordel at Norge har mest mulig kontroll over resirkulering av eget avfall.

Forslagsstillerne mener videre at strømstøtteordningen bør likestille fjernvarme- og strømselskaper. Regjeringens strømstøtteordning håndteres av nettselskapene, som får sine utgifter kompensert av staten, mens fjernvarmeselskapene ikke får kompensasjon fra staten og må dekke dette selv. Dette har ført til et tap av om lag 3 mrd. kroner gjennom 2022 og 2023 for fjernvarmeselskapene. Flere selskaper går med store underskudd, noe som reduserer mulighetene for satsing og utvikling. Samtidig har kostnadene for de ulike energikildene som inngår i fjernvarmemiksen, økt kraftig, sammen med stor økning i avfallsforbrenningsavgiften, noe som forverrer den økonomiske utfordringen ytterligere.

Denne problemstillingen er også overførbart til regjeringens forslag om Norgespris og kutt i momsen på nettleien. Dersom fjernvarmebransjen ikke innlemmes i støtteordningene, vil det ramme bransjen og forbrukerne av fjernvarme uforholdsmessig. Forslagsstillerne vil også peke på det paradokset at fjernvarme tar ned behovet for nettutbygging, men ikke er påtenkt i forbindelse med regjeringens planer om momsfritak på nettleie.

Energimerkeordning av fjernvarmen

Energidepartementet sendte på høring forslag til endringer i energimerkeforskriften for bygninger i juli 2024, der de viser til en vektingsfaktor på ned mot 0,6. Bransjeforeningen Norsk Fjernvarme viser til egne utredninger, som viser at insentiver, som eksempelvis å få grønne lån ved bruk av fjernvarme, ikke er mulig å oppnå dersom fjernvarmen ikke vektet til 0,45 eller lavere. Verdien på 0,45 er også vektingsfaktoren man bruker i Sverige. Energimerkeordningen slik den i dag prak-

tiseres, er dermed i fjernvarmeutnyttelsens disfavør. Forslagsstillerne mener at ordningen bør stimulere til utnyttelse av overskuddsvarme, lavverdige energikilder og bærekraftig bioenergi fra kollektive energiløsninger som fjernvarme, nærvvarme eller fjernkjøling. Forslagsstillerne mener en endring som hensyntar dette, vil gi sterkere insentiv til å spare strøm, avlaste kraftnettet og utnytte lokale varmekilder i større grad enn i dag. Dette ivaretas kun ved en vektingsfaktor på 0,45 eller lavere.

Forslagsstillerne mener også at det i større grad bør legges til rette for smart energibruk ved å belønne de som benytter energieffektive løsninger. Det bør være tilstrekkelige insentiver for å benytte fjernvarme der det er mulig. Dette vil føre til raskere, enklere og billigere kraftbesparelser enn en storstilt utbygging av ny kraft. Fjernvarmebransjen har tidligere pekt på at den er villig til å ta en del av spleiselaget for å frigjøre mer elektrisk kraft. Det er helt avgjørende at bransjen får konkurransedyktige rammevilkår i en tid hvor Norge trenger rask tilgang til elektrisk kraft.

Fjernvarmepotensial

Bransjen selv har gjort flere kartlegginger av lokal bygningsmasse. Hafslund Celsio har pekt på kraftbesparelser opp mot 2 TWh i Oslo. SINTEF la fram en rapport våren 2023 der de pekte på et potensial på 17 TWh spart elektrisk kraft ved utstrakt bruk av fjernvarme.

Støre-regjeringens nedsatte Energikommisjon anslo at økt energieffektivitet i bygninger hadde et realistisk energireduksjonspotensial på 15–20 TWh fra dagens nivå innen 2030, og at fjernvarmeproduksjonen kunne økes med 2–4 TWh innen 2030 – og det dobbelte av dette innen 2040.

Fjernvarmen utgjør også en enormt viktig del av beredskapen. Forsvaret peker på at det er vanskeligere å ta ut infrastruktur som ligger under bakken. Forsvaret peker også på styrken ved å ha lokal forsyning av energi, hvor fjernvarme fremstår positivt som lokal energikilde. Forsvarsbygg er også bygget for å bruke fjernvarme til oppvarming.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g:

1. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget innen 1. november 2025 med en analyse av fjernvarmepotensialet som innebærer foreslåtte lokasjoner og av energikilder som anses å ha størst potensial.
2. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget innen 1. november 2025 med en plan for

hvordan Norge kan avlaste kraftnettet ved bruk av fjernvarme, samt utrede hvor stor avlastning man kan oppnå, og hvilke besparelser dette kan resultere i for strømnettinvesteringer.

3. Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2025 komme med forslag om å fjerne eller redusere avfallsforbrenningsavgiften til svensk avgiftsnivå.
4. Stortinget ber regjeringen i revidert nasjonalbudsjett for 2025 komme med forslag som sørger for at fjernvarmeselskapene kompenseres på tilsvarende

måte som kraftselskapene blir kompensert for ytt strømstøtte. Kompensasjonen skal virke frem til ordningen eventuelt avvikles.

5. Stortinget ber regjeringen ivareta fjernvarmebransjens innspill til ny energimerkeforskrift, der de ber om en vektingsfaktor på linje med Sverige på 0,45 eller mindre.
6. Stortinget ber regjeringen ta fjernvarmeselskapene med i vurderingene av eventuelt fremtidig momsfritak på nettleie.

2. april 2025

Hans Andreas Limi

Terje Halleland

Helge André Njåstad

Marius Arion Nilsen

